

SPIS TREŚCI

Od Wydawcy	7
Przedmowa	9
1. Demografia historyczna — od nauki pomocniczej historii do samodzielności	13
1.1. Przedmiot i charakter demografii historycznej	13
1.2. Prekursorzy badań historyczno-demograficznych	17
1.2.1. Prace arytmetyków politycznych	17
1.2.2. Pierwsze tablice wymieralności	20
1.3. Pionierzy polskiej myśli demograficznej	22
1.4. Demografia historyczna na progu XXI wieku	25
1.4.1. Współczesna orientacja nauki europejskiej	25
1.4.2. Powojenny dorobek polskiej demografii przeszłości (1945–2007)	36
2. Źródła do badań szacunków stanu zaludnienia i ruchu naturalnego ludności do końca XVIII wieku	51
2.1. Spisy ludności	51
2.1.1. Spisy państwowe	52
2.1.1.1. Spis ludności z 1789 roku	52
2.1.1.2. Spisy cywilno-wojskowe z lat 1790–1792	53
2.1.1.3. Spis Żydów z 1764–1765 roku	61
2.1.1.4. Spisy ludności na ziemiach Rzeczypospolitej pod panowaniem zaborców do końca XVIII wieku	64
2.1.2. Spisy kościelne	66
2.1.2.1. Spisy diecezjalne	66
2.1.2.2. Spisy parafialne wiernych — <i>status animarum</i>	69
2.1.2.3. Spisy spowiednicze i komunikujących	72
2.2. Źródła skarbowe — rejestry łanowego, podymnego i pogłównego	75
2.3. Rejestracja metrykalna	91
2.3.1. Kościół katolicki	91
2.3.2. Kościoły protestanckie i wschodnie	97
2.3.3. Ludność żydowska	97
2.3.4. Metryki w państwach zaborczych do końca XVIII wieku	98
2.3.5. Elementy treści	99
2.3.6. Czynniki źródłotwórcze	102
3. Metody badań stanu i ruchu naturalnego ludności	130
3.1. Eksploatacja ksiąg <i>status animarum</i> i spisów ludności	130
3.1.1. Struktura ludności według płci, wieku i stanu cywilnego	130
3.1.2. Cykl życia rodziny i jednostki	142
3.1.3. Typologia rodzinnych gospodarstw domowych	149

3.2. Eksploatacja ksiąg metrykalnych i akt stanu cywilnego	156
3.2.1. Metoda agregatywna	156
3.2.2. Metoda rekonstrukcji rodzin	174
3.2.3. Metoda projekcji odwróconej	195
3.3. Techniki komputerowe	197
4. Stosunki ludnościowe	210
4.1. Rozwój liczebny i rozmieszczenie ludności. Gęstość zaludnienia	210
4.2. Struktura społeczna, etniczna i wyznaniowa	220
4.3. Podział ludności na miejską i wiejską. Proces urbanizacji	224
4.4. Ludność według płci, wieku i stanu cywilnego	236
4.5. Ruch naturalny ludności	243
4.6. Kryzysy demograficzne	249
4.6.1. Prokreacja a kryzys?	257
4.7. Migracje	261
5. Małżeństwa	270
5.1. Małżeństwo w religii żydowskiej	270
5.2. Małżeństwo u chrześcijan	271
5.2.1. Nierozerwalność ślubu kościelnego?	274
5.3. Małżeństwo	276
5.3.1. Częstotliwość celibatu definitywnego	276
5.3.2. Wiek nowożeńców	277
5.3.3. Stan cywilny nowożeńców i częstotliwość małżeństw powtórnych	284
5.3.4. Trwanie małżeństwa i okres wdowieństwa	285
5.4. Wybór małżonka	287
5.4.1. Determinanty wyboru: rodzice i strategie rodzinne	287
5.4.2. Związki homogeniczne i endogamiczne	291
5.4.3. Przymus parafialny i dyspensy	293
5.4.4. Małżeństwa mieszane	295
5.5. Sezonowość małżeństw	298
5.6. Świadkowie ślubów	303
6. Urodzenia	305
6.1. Dawać życie	305
6.1.1. Urodzenia w doktrynie Kościoła	305
6.1.2. Urodzenia tradycyjne: baby położne i akuszerki	306
6.2. Umieralność okołoporodowa kobiet	312
6.3. Urodzenia mnogie i martwe. Sezonowość urodzeń	313
6.4. Chrzest i wywody	314
6.4.1. Sakrament chrztu	314
6.4.2. Czas chrztu	317
6.4.3. Rodzice chrzestni	320
6.4.4. Wywody	324
6.4.5. Imiona	325
6.5. Niemowlęta	328
6.6. Mamki	329
7. Rodzina	332
7.1. Płodność małżeńska	332
7.1.1. Płodność naturalna	333
7.1.2. Płodność kontrolowana i jej przyczyny	342

7.1.3. Poczęcia przedmałżeńskie	347
7.1.4. Sezonowość poczęć	351
7.2. Struktury rodzinne	354
7.2.1. Definicje rodziny i typologia form rodzinnych	354
7.2.2. Staropolska geografia form rodzinnych	356
7.2.3. Wielkość gospodarstwa rodzinnego	359
7.2.4. Cykl życia jednostki	362
7.3. Stosunki w obrębie rodziny	369
7.3.1. Rodzice i dzieci	369
7.3.2. Czy było dzieciństwo?	371
7.3.3. Rodzina i edukacja dzieci	374
7.3.4. Miejsce ludzi starych	376
7.3.5. Szpitale	379
7.4. Rodzina niedokończona	384
7.4.1. Rozmiary urodzeń pozamałżeńskich	384
7.4.2. Dzieciobójstwo	390
7.5. Dzieci porzucone	392
7.5.1. Szpitale dzieci podrzutków	392
7.5.2. Skala zjawiska	394
7.5.3. Dlaczego porzucano?	397
7.5.4. Umieralność podrzutków	398
8. Zgony	401
8.1. Miary umieralności	401
8.1.1. Umieralność dzieci	402
8.1.2. Umieralność dorosłych	406
8.1.3. Sezonowość zgonów	409
8.1.4. Przyczyny zgonów	414
8.2. Przeciętne trwanie życia ludzkiego	416
8.3. Życ z myślą o śmierci	418
8.3.1. Lęk przed śmiercią	418
8.3.2. Śmierć w nauce Kościoła	420
8.3.3. Testament — środkiem przygotowania się na śmierć	422
8.3.4. Ceremoniał śmierci i pogrzebu	425
8.3.5. Termin pogrzebu	428
Wykaz skrótów	431
Bibliografia	433
Słownik łacińsko-polski	479
Indeks osób	497
Indeks nazw geograficznych i administracyjnych	511
Spis tabel	519
Spis wykresów	523
Spis ilustracji	525
Mapy	527